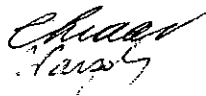

Töö nr. 53 - 95 MP
Tellija: Harku Vallavalitsus

HARKU VALLA ÜLDPLANEERING

I ETAPP

Osakonna juhataja: E. Kraav
Projekti juht: L. Pakosta

Tallinn, 1995

RE "EESTI MAAUURINGUD"
MAAPLANEERINGUD

Tallinn, Mustamäe tee 51-408, 417
telefon (2) 639 40 72, (22) 52 84 03

6.5.1995

TÖÖGRUPP:

juhtiv arhitekt

juhtiv insener-maakorraldaja

juhtiv insener

insener

tehnik

tehnik

Jörgen Vähi

Maia Saareleht

Lembit Pakosta

Endel Tomann

Viive Uiho

Lembi Jakobson

SISUKORD

		lk.
	EESSÕNA	4
I	VALLA ÜLDÜLEVAADE	6
	1. Üldandmed	6
	2. Piirid	8
	3. Maafond. Maakasutus	8
	4. Puhkus	11
	5. Asustus. Rahvastik. Tööjõuressursid	13
	6. Teenindus	19
	7. Tehniline infrastruktuur	20
	8. Keskkonna seisund ja kaitse	28
II	PIIRANGUD MAAKASUTUSELE	31
III	FUNKTSIONAALNE TSONEERIMINE. TERRITOOORIUMI PLANEERIMINE	38
IV	RIIGI- JA MUNITSIPAALMAAD	51
	1. Riigimaad	51
	2. Munitsipaalmad	52
	KOKKUVÕTE. ETTEPANEKUD	52
	KASUTATUD MATERJALID	54

JOONISED TEKSTIS

Skeem 1	Piiride skeem	M 1 : 200 000	9
Skeem 2	Asulate paiknemise skeem	M 1 : 50 000	21
Skeem 3	Teenindusettevõtted	M 1 : 50 000	22
Skeem 4	Reostuskaitstus	M 1 : 100 000	30
Skeem 5	Tabasalu aleviku tzoneerimise skeem	M 1 : 10 000	46
Skeem 6	Harkujärve küla tzoneerimise skeem	M 1 : 10 000	47
Skeem 7	Harku aleviku tzoneerimise skeem	M 1 : 10 000	48
Skeem 8	Kumna-Tutermaa küla tzoneerimise skeem	M 1 : 10 000	49
Skeem 9	Vääna küla tzoneerimise skeem	M 1 : 10 000	50

LISAD

Lisa 1	Harku valla üldplaneeringu ülesanne	60
Lisa 2	Eesti Vabariigi Harju Maavalitsuse Arhitektuuriosakonna kiri 27.03.1995.a. nr. 24 Harku üldplaneeringu lähteülesande kohta	61
Lisa 3	Harju Maavalitsuse Keskkonnaosakonna kiri 28.06.1995. nr. 6-20/159	62

			3
Lisa 4	Eesti Maanteeameti Tehnokeskuse kiri 23.03.1995.a. nr. 7110		63
Lisa 5	Eesti Maanteeameti Tehnokeskuse kiri 22.03.1995.a. nr. 7111		64
Lisa 6	Harku valla maaregister		65
Lisa 7	Maa-asulate nimestik 01.01.1995.a. seisuga		79
Lisa 8	Loomade arv ja maakasutus		80
Lisa 9	II tasandi mõjupiirkondade ja praeguse (1994) haldusjaotuse võrdlus (skeem)		81
Lisa 10	II tasandi (II variant) ja kolmanda tasandi mõjupiirkonnad		82
Lisa 11	Eesti Maanteeameti Tehnokeskuse kiri nr. 7/46 11.10.1995.a.		83
Lisa 12	Teede ja Sideministeeriumi kiri nr. 9-9/2582 11.10.1995.a.		84
Lisa 13	Harju Maakond Harju Maavalitsus kiri nr.1-28/903 26.10.1995.a.		85
Lisa 13a	Harju Maakond Harju Maavalitsuse kiri nr. 1-28/941 01.11.1995.a.		86
Lisa 14	Harju Maavalitsuse Keskkonnaosakond kiri nr. 6-20/272 08.11.95.a.		87
Lisa 15	Eesti Veeteede Amet kiri nr. 616 05.12.1995.a.		88
Lisa 16	Muinsuskaitse Inspeksioon kiri nr. 73 12.12.1995.a.		89
Lisa 17	Kaitseministeerium kiri nr. 01-26/6249 15.12.1995.a.		91
Lisa 18	Harku vallas 06.06.1995.a. toimunud siseanalüüs (SWOT)		92
Lisa 19	Harku Vallavolikogu otsus nr. 42 19.09.1995.a.		95
Lisa 20	Üldplaneeringu kooskõlastamise ja avalikustamise käigus laekunud arvamused ja ettepanekud ning autorite seisukohad.		96

JOONISED

Joonis 1	Maakasutajad ja -taotlejad (kahel lehel)	M 1 : 20 000	102
Joonis 2	Piirangud ja ettepanekud (kahel lehel)	M 1 : 20 000	103
Joonis 3	Funktsionaalne tsoneerimine	M 1 : 50 000	104

EESSÕNA

Töö koostamise aluseks on Harku Vallavalitsuse poolt kinnitatud ülesanne (vt. lisa 1) Harku valla üldplaneeringu I etapi koostamiseks.

Valla üldplaneering on valla arengukava juurde kuuluv ja seda täiendav planeeringulise suunitlusega kompleksne projektmaterjal, mille abil omavalitsus määratleb valla edasise arengu visioonid ja strateegia. Üldplaneering on abiks kinnistute moodustamisel, tihehoonestusalade detailplaneeringute koostamisel, ehitusmaade varumisel. Ehitustegevus valla tihehoonestusega piirkondades saab toimuda ainult üldplaneeringu alusel koostatud detailplaneeringute järgi.

Valla üldplaneeringu ülesanne on määratleda suhteliselt üldistatult valla asustusstruktuuri ja külade arengueeldused, valla eri osade omavaheliste sidemete arenguvõimalused ning loodus- ja kultuurmaastike kasutuspiirangud. Arvestades valla sotsiaalmajandusliku arengu kava ja maareformi tingimusi on käesoleva üldplaneeringu I etapi koostamisel eesmärgiks:

- maakasutuse piirangute (nii looduslike kui tehnogeensete) selgitamine;
- teha ettepanekud maade sihtotstarbeliseks kasutamiseks;
- reserveerida ehitusmaad;
- selgitada riigi- ja munitsipaalmaade vajadused;
- tehnovõrkude, -rajatiste, teedevõrgu ja muude teemade käsitlemine.

Töö väljundiks on 2 joonist mõõdus 1:20 000, funktsionaalse tsoneerimise skeem mõõdus 1:50 000 ning fragmendid detailplaneerimist vajavate tihehoonestusega alade kohta mõõdus 1:10 000.

Joonisele 1 „Maakasutajad“ (M 1:20 000) on koondatud

- maade valdajad ja kasutajad maakatastri andmete alusel seisuga 15.08.1995.a.;
- riigi maa;
- riigi omandusse võetud hooned ja rajatised, millistele on vaja teenindusmaad;
- munitsipaalkasutuses olevad hooned ja rajatised, millistele on vaja teenindusmaad;
- tagastatavad eramaad.

Joonisele 2 „Piirangud ja ettepanekud“ (M 1:20 000) on koondatud:

- informatsioon kõikvõimalikest maakasutust puudutavatest kehtivatest riiklikest piirangutest;
- tehnorajatistest ja -objektidest tulenevad piirangud;
- loodusressursid;
- ettepanekud ehitusalade ja detailplaneerimist vajavate tihehoonestusalade kohta;
- kaitsealad ja kaitsealused objektid.

Joonisel 3 „Funktsionaalne tsoneerimine“ (M 1:50 000) on antud

- ettepanekud maade sihtotstarbeliseks kasutamiseks;
- põllumaad boniteediga ≥ 35 hindepunkti;
- hoiu- ja kaitsemetsad.

Harku, Harkujärve, Tabasalu, Kumna-Tutermaa ja Vääna asulate tihehoonestusalade kohta on töös esitatud tsoneerimisskeemid M 1:10 000 (skeemid 5-9).

Põhijooniste (M 1:20 000, nr 1 ja 2) kaardialusena on kasutatud RE „Eesti Maauuringud“ katastri osakonna poolt koostatud riikliku maakatastri koosseisus peetavaid katastri ja kõlvikute kaarte M 1:10 000 (1994), mis on töödeldud Maakatastri Andmekeskuse poolt INTERGRAPH (MicroStation, I/RASB) tarkvaraga. Üldplaneeringu temaatiline osa on töödeldud Maaplaneeringute osakonna poolt Mapinfo tarkvaraga.

Käesolevas töös on väga üldiselt käsitletud maavarasid ja põhjavee kaitstust, kuna Eesti Geoloogiakeskuse Rakendusgeoloogia osakonnas on koostamisel Harku valla kohta spetsiaalne töö - „Geoloogilise andmestiku ümberhindang kaasaja tootmise vajadustest ja maaomandist lähtudes (valdade näidiskaardid)“, mis peaks valmima aasta lõpuks.

Töö on koostatud tihedas koostöös Harku Vallavalitsuse töötajatega. Töö koostamisel on kasutatud järgmisi teabeallikaid:

- Harku Vallavalitsus;
- Harku Vallavolikogu;
- Harju maakonna ametkondade spetsialistid;
- Eesti Keskkonnaministeeriumi spetsialistid;
- Maa-ameti kaardikeskuse arhiiv;
- RE „Eesti Maauuringud“ arhiiv;

- Muinsuskaitseamet;
- Tallinna linna Haabersti linnaosa spetsialistid.

Tööd arutati 06.06.1995.a. Harku Vallavalitsuse poolt korraldatud WORK-SHOP-il, millest võtsid osa Harku Vallavalitsus ja Vallavolikogu töötajad, Harju Maavalitsuse esindajad ja Keskkonnaministeeriumist Tiina Tallinn.

Töö I etapi lõpetamisel esitatakse üldplaneeringu eskiislahendus avalikustamiseks. Avalikustamine vältab 1 kuu. Seejärel toimub planeeringu I etapi lõplik vormistamine, arvestades esitatud märkusi ja ettepanekuid.

Üldplaneeringu koostamist juhib ja koordineerib RE „Eesti Maauuringud“ poolt Lembit Pakosta.

Töögrupp tänab Harku Vallavolikogu ja Vallavalitsust, spetsialiste Harju maavalitsusest, Keskkonnaministeeriumist, Muinsuskaitseametist, Maa-ametist ja Metsaametist ning paljusid teisi inimesi, kes nõu ja jõuga abistasid.

I VALLA ÜLDÜLEVAADE

1. ÜLDANDMED

Harku vald asub Harju maakonna keskosas piirnedes kirdes Tallinna linna, idas ja kagus Saue valla ning lõunas Keila linna ja vallaga. Valla põhja- ja läänepiiriks on Soome laht.

01.01.1995.a. seisuga on valla üldsuurus 160 km² moodustades 3,9% maavaldade pindalast ja elanike arv 5,0 tuh. inimest (kohalolev e. faktiline rahvastik), moodustades 7,0% Harjumaa maarahvastikust. Rahvastiku tihedus on 31,3 in/km² (maakonna keskmine 17,4 in/km²).

Valla territooriumil paikneb 23 maa-asulat, neist 2 alevikku (Harku ja Tabasalu) ja 21 küla. Tihedamini on asustatud Tallinna lähiümbrus (Tabasalu, Harku) ja Keila linnaga piirnev valla lõunaosa (Kumna, Tutermaa).

Elanikkonna kohapealse teenindamise tase on praegu madal (v.a. Tabasalu, Harkujärve, Harku piirkond) ja suuresti orienteeritud Tallinnale (infrastruktuuri kogu spekter), vähem Keilale (kool, kauplused, arstiabi).

Mereäärne asend seab piirangud maakasutuseks ja ehitustegevuseks rannakaitsealal, pakkudes seejuures võimalusi meretranspordi, kalanduse ja puhkemajanduse arendamiseks.

Asend suurte linnade ja suurte liiklusteede suhtes on ühelt poolt äärmiselt soodne, tagades jätkuvat arengut, teiselt poolt aga konfliktne.

Valla areng on toimunud Tallinna tugeva mõju all. Vallas oli kuni suurmajandite lagunemiseni põhiliseks tootmisharuks põllumajandus, seda soodustas eriti pealinna „avatud turu” vahetu lähedus ning tihe asustus. Nüüd on aegamisi suurtootmine asendumas talundilise majandustegevuse vormidega. Valla maaregistrisse on kantud seisuga 15.08.1995.a. 68 talu, neist 51 registreeritud omandiõigusega. Otseselt põllumajandusega tegelevad väga vähesed talud (vt lisa 8).

Et tööhõive on vähenenud, on suurenenud pendelränne Tallinna sse. Kui maaküsimused lahenevad, võib eeldada elanike arvu suuremat kasvu mereäärsetel aladel. Suurimat tähtsust elamurajoonidena hakkab omama Tabasalu, Harku ja Harkujärve. Domineerib väiketootmine (väike puidu-, metalli jne. tööstus). Registreeritud firmade arv on suur, kuid tegelikkuses töötab arvestatavate tööandjatena ainult kümme-kond.

Metsavarud on märkimisväärsed, kuid kuuluvad suures osas hoiu- või kaitsemetsade kategooriasse (vt. joon. 2).

Valla looduslikud tingimused loovad head eeldused puhkemajanduse arendamiseks. Enamkasutatavateks puhkealadeks on Suurupi, üha rohkem ka Türisalu-Keila-Joa ümbrus. Üldkasutatavaks puhkerannaks on Vääna-Jõesuu, mille väljaehitamiseks on vajalik leida investeerijaid. Omaette puhkemajandusliku tsooni moodustavad aiandus- ja suvilakooperatiivid (ühistud) - 130 ühistut 5,1 tuh. krundiga (vt. joon. 1-3).

Rahvamajanduses kasutatavad maavarad on vallas lubjakivi ja turvas, vähesel määral ka kruusliiv.

2. PIIRID

Haldusreformi käigus vajavad ülevaatamist valla piirid (olevad ja 1939.a. piirid vt. skeem 1). 1939.a. valla piir langeb praegusest palju paremini kokku tegelike mõjupiirkondade piiridega.

Konfliktseid piirkondi on kaks, kus

- 1) olemasolevad valla piirid ei vasta tegelikele sidemetele, kasutatakse teises haldusüksuses paiknevaid teenindusasutusi - valla lõunaosa (Kumna, Kütke ja Tutermaa külad) tõmbekeskuseks on Keila linn;
- 2) ühe valla asula on tõmbekeskusteks naabervalla küladele - Harku alevik (koos Tallinnaga) tõmbekeskuseks Saue valla Hüüru, Vatsla, Püha ja Kiia küladele.

Valla edelaosale (Türisalu küla) on esimese astme teeninduskeskuseks Keila valla Keila-Joa alevik, II astme tasandi keskusteks nii Keila linn kui ka Tabasalu alevik (Tallinn). Elanike küsitlus peab selgitama, kuhu valda Türisalu - Keila-Joa piirkond jääb.

Lähtudes eelnevast on töös tehtud ettepanek valla piiride muutmiseks (vt. skeem 2).

Olenevalt Saue vallakeskuse asukohast perspektiivis, on esitatud töös Harku ja Saue valdade vahelise piiri muutmiseks kaks ettepanekut:

- I var. - Saue valla keskus jääb Laagri alevikku ja
- II var. - Saue maavald liitub Saue linnaga keskusega Saue linn.

Haldusüksuste piiride muutmise ettepanekud (variandid) on käsitletud ka töös „Eesti haldusjaotus. Harjumaa” (1995), millest väljavõtted vt. lisa 9 ja 10.

3. MAAFOND. MAAKASUTUS

01.01.1995.a. seisuga oli valla üldsuurus	15977,4 ha
sellest põllumajanduslike üksuste maa	9162,9 ha e. 57,3%,
s.h. talude maa	468,7 ha e. 2,9%
riigimetsamaa (Harjumaa Metsaamet)	4530,4 ha e. 28,4%
muude maakasutajate maa	2284,1 ha e. 14,3%
s.h. aiandus- ja suvilakooperatiivide (ühistute) maa	764,9 ha e. 4,8%

Põllumajanduslike üksuste maakasutus seisuga 01.01.1995.a.

	Kokku	Sellest	
		talude maakasutus	
		kokku	s.h. registreeritud omandiõigusega
Põllumaa	3050,8	99,9	78,5
Viljapuuaiad	40,6	1,9	0,6
Looduslik rohumaa	2180,4	156,9	54,6
Metsamaa	1888,4	147,5	79,7
Võsa, põõsastik	964,4	32,9	7,6
Soo	218,2	0,4	0,0
Vee all	215,3	11,6	7,6
Teede all	169,6	6,6	3,0
Ehitused, õued	270,3	3,9	1,4
Muu maa	164,9	7,1	5,8
kokku	9162,9	468,7	238,8
osatähtsus %		5,1	2,6
Talude arv		44	27

15.08.1995.a. seisuga on vallas 68 talu (617,1 ha), nendest 51 (387,2 ha) registreeritud omandiõigusega ja 17 (299,9 tuh. ha) taluseaduse järgi välja antud (vt. lisa 6 "Harku valla maaregister").

Põllumajanduslike üksuste maakasutusest on põllumaad ainult 33 %. Muld on väheviljakas - haritava maa keskmine boniteet on ca 10 hindepunkti madalam vabariigi keskmisest (43 hindepunkti). Paremad maad paiknevad valla lõunaosas Kumna - Kütke piirkonnas (vt. joonis 3 "Funktsionaalne tsoneerimine"). Tingituna Tallinna "avatud turu" lähedusest on olnud seni põllumajandusmaa kasutamine kogu valla ulatuses intensiivne. Põhjavesi on suuremas osas kaitsmata või vähe kaitsitud, esineb palju alvareid (vt. skeem 4).

4,5 tuh. ha (28,4 % ulatuses) valla territooriumi kasutajateks on Harju Metsaameti Vääna ja Keila metskonnad, millest suurem enamus oli ka 1939.a. riigimetsamaa (vt. joonis 1 M 1:20000). Riigimetsamaa jaotust kõlvikute järgi pole võimalik anda, kuna valdade lõikes neid andmeid ei esitata. Valla metsasus on võrdne (ca 40 %) vabariigi keskmisega. Metsade paiknemine on ebaühtlane. Tallinna lähim ümbrus on metsavaene, suuremad metsamassiivid paiknevad valla lääne- ja loodeosas.

Valla metsade põhifunktsiooniks on Tallinna linna ja tema lähima ümbruse intensiivse looduskasutuse negatiivse mõju kompenseerimine. Harju maakonna metsakorralduskava (Metsakorralduskeskus, 1994) kohaselt kuulub suurem osa praegusest riigimetsamaast hoiu- või kaitsemetsade kategooriasse (vt. joonis nr. 2 M 1:20000).

4. PUHKUS

Looduslikud tingimused on soodsad puhkemajanduse arendamiseks. Tuleb arvestada, et tulu puhkemajandusest hakkab laekuma aastate pärast. Puhkemajanduse arendamine soodustab ettevõtluse arengut, annab vallaelanikele hulgaliselt töökohti ja suurendab ka kohalike elanike puhkevõimalusi.

Tingituna Tallinna lähedusest on suur osa rannaäärsetest aladest suure külastatavusega. Omanäolisteks puhkealadeks on aiandusühistute maa-alad ja suvilate piirkonnad. Valla territooriumil on 129 aiandus- ja suvilaühistut-kooperatiivi (5,1 tuh. krunti), millest valdav enamus kuulub tallinlastele. A/s "Askeri" uurimuste põhjal kasutab iga krunti keskmiselt 4.2 inimest.

Omaette probleemiks on endiste asutuste puhkebaaside ja lastelaagrite kasutamine - suurem osa ümber profileeritud või seisavad tühjalt.

Enamkasutatavaks puhkerannaks on Vääna-Jõesuu (maksuvaba, taotletud riigimaaks). Metsade rohkus valla lääneosas loob head võimalused jahiturismi arendamiseks. Järgnev tabel ja joonis 3 annab ülevaate valla põhiliste puhkepiirkondade paiknemisest ja kasutuskoormusest ning esitab nende lühikese iseloomustuse (väljavõtte tööst „Tallinna tagamaa skeem, I etapp“ EMU 1994).

Tabel 2

Puhkepiirkondade iseloomustus

Jrk. nr.	Puhkepiirkond	Põhiline kasutus-aeg, olev koormus (tuh. in.)	Puhketegevuse liik, piirkonna eripära
1.	Tabasalu-Rannamõisa	Soe pool-aasta	Plaaži- ja suvilapuhkus. Veespord. Looduslikult puhkepiirkond jaguneb kaheks

		2,5	- oma maksimaalse koormuse saavutanud väikese koormustaluvusega klindipealne Tabasalu-Rannamõisa vaheline ala ja Tabasalu rand. Tabasalu rand on linnale vahetult külgnev liivase plaaži ja merepõhjaga supelrand, mille kasutuselevõtt on vajalik tema hea kättesaadavuse tõttu. Territoriaalselt on see linnasisese Kakumäe ranna läänepoolne laiendus. Ala vajab planeerimisprojekti ja kiiret väljaehitamist Kakumäe ülekoormuse vähendamiseks.
2.	Muraste-Suurupi	Soe pool-aasta 5,5	Puhkus, töö aianduskruundil, suvilas ja pansionaatne puhkus. Väljasõit loodusesse. Väikese koormustaluvusega Klindipealsete metsade kaitset silmas pidades ei ole otstarbekas puhkajate arvu oluliselt suurendada. Kuna liivarand puudub ning merepõhi on kivine, ei võta suuri puhkajate hulki vastu ka klindialune rand.
3.	Vääna-Jõesuu-Vääna-Viti	Soe pool-aasta 15,0	Plaažipuhkus. Puhkus, töö aianduskruundil, suvilas. Tallinna lähitagamaa kõige suurema koormusega piirkond. Piirkonna aianduskruundidel veedab oma vaba aega üheaegselt ca 10 000 tallinlast. Ulatuslik liivarand ja meri tõmbavad ligi suuri puhkajate hulki, kuid organiseerimata on nende vastuvõtt. Plaaži tagamaal olevate metsade kaitseks on koheselt vajalik parklate süsteemi rajamine. Probleemiks on ka olevatele majutusasutustele, endistele lastelaagritele kasutusotstarbe leidmine.
4.	Türisalu-Keila-Joa (osal. Keila vald)	Soe pool-aasta 9,0	Puhkus, töö aianduskruundil, suvilas. Pansionaatne puhkus. Veespord. Väljasõit loodusesse. Keila juga ja looduslikult kaunis Keila-Joa park on tallinlastele üks sagedamini külastatavaid paiku

5.	Harku	Aastaringne 3,5	Talisport. Jalutuskäik looduses. Tervise- spordirajad. Seenelkäik. Puhkepiirkond koosneb kahest osast, praegu intensiivselt kasutatavast vahetult linnale külgnevast Harku mägedest ja rabast ning talisportipiirkonna laiendamist võimalda- vast Harku karjääri maa-alast. Piirkond vajab planeeringut ja väljaehitamist.
----	-------	--------------------	---

5. ASUSTUS. RAHVASTIK. TÖÖJÕURESSURSID

Harku valla territooriumil paikneb 23 maa-asulat, neist 2 alevikku (Harku, Tabasalu) ja 21 küla (vt. skeem2). Vallavalitsuse andmetel elas vallas seisuga 01.01.1995.a. 5002 kohalolevat elanikku, neist 62,5 % elas kolmes suuremas asulas (Tabasalu - 2075, Harku - 645, Harkujärve - 408). Vallas tervikuna toimus rahvaarvu pidev suurenemine 90-ndate aastate alguseni ja on käesolevaks ajaks stabiliseerunud (elanike arvu vähenemine viimastel aastatel on toimunud erikontingendi vähenemise arvel Harku alevikus ja Türisalu külas)

1959.a. rahvaloenduse andmetel elas vallas 2695 elanikku (faktiline)
 1970.a. rahvaloenduse andmetel elas vallas 4075 elanikku (faktiline)
 1979.a. rahvaloenduse andmetel elas vallas 4703 elanikku (faktiline)
 1989.a. rahvaloenduse andmetel elas vallas 5900 elanikku (faktiline)
 01.01.1995.a. vallavalitsuse andmetel 5002 elanikku (faktiline)

Rahvastiku dünaamika asulate lõikes on antud tabelis 3.

Elanike arvu dünaamika

Jrk. nr.	Asula	Faktiline				01.01. 1995.	elanike arvu kasv (+) või vähenemine (-) %-des aastatel	
		1959	1970	1979	1989		59-89	89-95
		1	Adra	106	74		60	26
2	Harku alevik	282	657	869	1479	645	+5,2 ×	-2,3 ×
3	Harkujärve	75	140	198	322	408	+4,3 ×	+26,7
4	Humala	51	42	26	22	24	-2,3 ×	+9,1
5	Ilmandu	75	75	61	44	36	-41,3	-18,2
6	Kumna	172	347	347	321	315	+86,6	+1,9
7	Kütke	65	98	64	54	62	-16,9	+14,8
8	Laabi	119	340	328	154	12	+29,4	-27,3
9	Liikva	83	71	60	56	45	-32,5	-19,6
10	Muraste	195	268	247	269	147	+37,9	-45,4
11	Naage	45	23	18	9	11	-5,0 ×	+22,2
12	Rannamõisa	124	133	131	129	137	+4,0	+6,2
13	Suurupi	77	51	39	67	30	-13,0	-2,2 ×
14	Sõrve	83	66	42	24	37	-3,5 ×	54,2
15	Tabasalu alevik	175	365	1056	1931	2075	+11,0 ×	+7,4
16	Tiskre	201	193	134	135	121	-32,8	-10,4
17	Tutermaa	311	356	271	248	272	-20,3	+9,7
18	Türisalu	43	199	282	270	112	+6,3 ×	-2,4 ×
19	Vahi	59	55	52	29	38	-50,8	+31,0
20	Vaila	57	44	44	31	19	-45,6	-48,7
21	Viti	45	185	151	28	36	-37,8	+28,6
22	Vääna	145	176	161	198	239	+36,6	+20,7
23	Vääna-Jõesuu	107	117	62	54	45	-49,5	-16,7
	kokku	2695	4075	4703	5900	5002	+2,2 ×	-15,2

Elanike arvu kasv on toimunud eelkõige linnalähedaste asulate (Harku, Harkujärve, Tabasalu) arvel. Suures osas külades on aga toimunud rahvaarvu pidev vähenemine, eriti valla äärealadel ja tootmiskeskustest kaugel paiknevates külades (Adra, Humala, Naage, Sõrve), kuna neis puudusid tökohad või oli töökohtade valik väike ja väljaarendamata infrastruktuur.

Elanike arv valla äärealadel on hakanud kasvama (vt. tabel 3), kuid üldise majandusliku surutise tingimustes areneb talude taasloomine väga aeglaselt. Plahvatusliku elanike arvu kasvu Suurupi - Vääna-Jõesuu - Türisalu piirkonnas annaks aiamajade ümberehitamine elamuteks.

Elujõulisus väljendub valla tööelise elanikkonna arvukuses. Elanike vanuseline struktuur vallas tervikuna on hea. Seisuga 01.01.1995.a. oli Riigi Statistikaameti andmetel eeltööeliste, tööeliste ja pensioniealiste osatähtsus kehtiva jaotuse järgi (vastavalt Riigikogus 17.03.1993.a. vastuvõetud elatusvahendite seadusele on 1. jaanuarist 1995.a. õigus vanaduspensionile meestel vanuses 61 ja naistel 56 aastat) Harku vallas keskmiselt vastavalt 26,5 %, 58,6 % ja 14,9 %, Harju maavaldades keskmiselt aga 24,8 %, 57,4 % ja 17,8 % ning vabariigis keskmiselt 24,8 %, 54,0 % ja 21,2 %.

Tabel 4

Rahvastiku vanuseline struktuur

	Elanike arv kokku	sealhulgas					
		tööealne iga		tööiga		pensioniiga	
		arv	%	arv	%	arv	%
1989.a. rahvaloenduse andmetel (alaline)							
• 01.01.1994.a. kehtinud jaotuse järgi	5760	1454	25,2	3534	61,4	772	13,4
• perspektiivse jaotuse järgi	5760	1454	25,2	3722	64,6	584	10,2
• rahvusvaheliselt kasutatava jaotuse järgi	5760	1604	27,8	3696	64,2	460	8,0
01.01.1995.a. seisuga (kohalolev vallavalitsuse andmetel)							
• 01.01.1994.a. kehtinud jaotuse järgi	5002	1325	26,5	2883	57,6	794	15,9
• perspektiivse jaotuse järgi	5002	1325	26,5	3113	62,2	564	11,3
• rahvusvaheliselt kasutatava jaotuse järgi	5002	1437	28,7	3107	62,1	458	9,2

Märkused: 1. 01.01.1994.a. kehtinud jaotus

• tööealne iga 0-15

- tööiga mehed 16-59,
naised 16-54
  - pensioniiga mehed 60-,
naised 55-
2. perspektiivne jaotus (uus vanusepiir • tööeelne iga 0-15
jõustub 2001.a.)
- tööiga mehed 16-64,
naised 16-59
  - pensioniiga mehed 65-,
naised 60-
3. rahvusvaheliselt kasutatav jaotus
- tööeelne iga 0-17
  - tööiga 18-64
  - pensioniiga 65-

Tabel 5

Majapidamiste ja elanike arvu dünaamika vallas aastatel 1992-1995
(Riigi Statistikalitsuse andmetel)

Aasta	Majapidamiste arv		Elanike arv
	kokku	s.h. talumajapidamised (elanikega asustatud)	
01.01.1992	1991	6	5033 (kohalolev)
01.01.1993	2001	9	5146 (kohalolev)
01.01.1994	2006	8	5052 (alaline)
01.01.1995	2001	8	5021 (alaline)

Tabel 6

**Töötajate ja põhikohaga palgatöötajate arvu dünaamika vallas aastatel
1992-1995**

(Riigi Statistikalitsuse andmetel)

Aasta	Töötajaid			neist põhikohaga palgatööl		
	kokku	sealhulgas		kokku	sealhulgas	
		mehi	naisi		mehi	naisi
01.01.1992	x	x	x	2664	1363	1301
01.01.1993	2302	1165	1137	2288	1156	1132
01.01.1994	2386	1166	1220	2373	1155	1218
01.01.1995	2447	1340	1107	2425	1326	1099

Tabel 7

Valla territooriumil elavate töötajate jaotus soo ja vanuse järgi seisuga
01.01.1995.a. (Harku vallavalitsuse andmetel)

	Tööealisi			Tööeest vanemaid			Kokku		
	kokku	sealhulgas		kokku	sealhulgas		kokku	sealhulgas	
		mehed (16-60)	naised (16-55)		mehed (61-)	naised (56-)		mehed	naised
Töötajaid kokku	2385	1297	1088	62	43	19	2447	1340	1107
neist töötavad:									
• palgatööl	2365	1285	1080	60	41	19	2425	1326	1099
• oma talus	10	7	3	2	2	-	12	9	3
• oma ettevõttes	10	5	5	-	-	-	10	5	5

Tööealistest töötab 81 % ja pensioniealistest 8 %. Vallavalitsuse andmetel on registreeritud sama seisuga 2 töötut. Suuremateks tööandjateks on Harjumaa Metsaameti Vääna metskond, põllumajandusliku tootmisega tegelevad ühistud ja aktsiaseltsid, TA Eksperimentaalbioloogia Instituut ning mõned puidu- ja metallitöötlemisega tegelevad ettevõtted (vt. tabel 8).

Töötajate koguarvust töötab väljaspool valda asuvates ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides 973 e. 40 % (kõik põhiliselt Tallinna, Keila ja Saue linnades). Valda tööle sõitjate arv on vallavalitsuse andmetel natuke väiksem (statistilised andmed puuduvad, aktsiaseltsides ja väikeettevõtetes töötajate arv ebastabiilne).

Kuna vald piirneb Tallinna ja Keila linnaga ning suletud majandussüsteemi pole võimalik luua, jääb tööalane pendelmigratsioon püsima. Uute töökohtade loomine sotsiaalsfääris, väikeettevõtetes ja büroodes aitab seda vähendada. Valla arengus on edaspidine ülesanne äärealadel paiknevate külade taastamine ning töövõimelistele elanikele tööhõive tagamine. Elanike rakendatuse suurenemisele aitaks valla lääneosas (Suurupi, Vääna-Jõesuu, Türisalu) ilmselt kõige rohkem kaasa puhkemajanduse arendamine, mis annaks tööd erivaldkondade inimestele (majutus, toitlustus, laenusus jne.) ja puhkemajandust teenindavate nn. tootvate väikeettevõtete (näiteks autoteenindus, suveniiritööstus jne.) arendamine.

Tabel 8

Harku vallas tegutsevad suuremad ettevõtted seisuga 01.09.1995.a.

(Harku vallavalitsuse andmetel)

Jrk. nr.	Ettevõtte nimi	Asukoht (alevik, küla)	Põhiline tegevusala
1	Desurek AS Harku tsehh	Harku alevik	puidutöötlemine
2	Harku tööparanduskoloonia	Harku alevik	kinnipidamiskoht
3	TA Eksperimentaalbioloogia Instituut	Harku alevik	teadustöö
4	Ceres AS	Harkujärve küla	aiandus
5	Keila Põllumajandusühistu	Kumna küla	põllumajandus
6	Ofelia AS	Laabi küla	toiduainetetööstus (alkohol)
7	Eesti Piirivalveameti Suurupi Õppekeskus	Suurupi küla	õppetöö
8	Balti Pakend AS	Tabasalu alevik	puidutoodete valmistamine
9	„Balthis” Puit AS	Tabasalu alevik	puidutöötlemine
10	Elveko ME	Tabasalu alevik	elamumajandus
11	K.T. Arengu AS	Tabasalu alevik	metalli töötlemine
12	K.T. Fassaadimeistrite AS	Tabasalu alevik	metalli töötlemine
13	Protoplast AS	Tabasalu alevik	plast
14	Ranna Autoveod AS	Tabasalu alevik	autoveod
15	Ranna Linnukasvatus AS	Tabasalu alevik	põllumajandus
16	AS Asurek	Tutermaa küla	autokauplus, remonditööd
17	Balthis Puit AS	Tutermaa küla	puidutöötlemine
18	Harmet AS	Tutermaa küla	metalli töötlemine
19	Krooming AS	Tutermaa küla	kaubandus (bensiin, diiselmootor)
20	Tallept Auto AS	Tutermaa küla	autoveod
21	Terrat AS	Tutermaa küla	maaparandus, ehitus
22	Agaricus AS	Vääna küla	puidutöötlemine
23	Palladium AS	Vääna küla	puidutöötlemine
24	Vääna Ühistalu OÜ	Vääna küla	põllumajandus

6. TEENINDUS

Kuna vald piirneb Tallinna ja Keila linnaga ning asub nende mõjutsoonis, on suur osa teenustest võimalik rahuldada linnades väljaarenenud teenindusettevõtete struktuuri baasil, seda eeskätt tervishoiu, olmeteeninduse, kodu- ja autotehnika hoolduse ning remonditööde osas.

Valla territooriumil on suuremaks teeninduskeskuseks välja kujunenud Tabasalu alevik. Piiratud teenindusasutuste nomenklatuuriga on Harku alevik ning Harkujärve, Vääna ja Kumna-Tutermaa külad. Valla edelaosa (Adra ja Türisalku külad) elanikele on lähimaks teeninduskeskuseks Keila vallas paiknev Keila-Joa alevik. Teenindusasutustest paiknevad:

lasteaed	-	Harkus, Tabasalus
kool	-	Harkujärvel põhikool, Tabasalus keskkool ja muusikakool, Väänas algkool, Türisalus Sanatoorne kool
tervishoiuasutus	-	Tabasalus ambulatoorium
kauplus (v.a. kiosk)	-	Harkus, Harkujärvel, Kumnas, Tabasalus, Tutermaal, Väänas, Vääna-Jõesuus
toitlustusasutus (v.a. baar)	-	Harkus, Tabasalus, Tutermaal
pank	-	Tabasalus
telefonikeskjaam	-	Kumnas, Tabasalus, Tutermaal, Väänas ja Vääna-Jõesuus (Keila vald)
postiasutus	-	Harkus, Tabasalus, Väänas
politsei, päästeteenistus	-	Tabasalus, perspektiivis ka Harkus

Teenindusasutuste kättesaadavus on väga hea linnadega piirnevatel aladel, eriti halb aga valla lääne- ja loodeosa elanikel (teenindusasutusi kohapeal ei ole, transport kulukas). Äärekülade isoleeritust võimendab ka hajaasustuspiirkondade telefonidega ebapiisav varustatus. Kodanikukaitse (politsei, kiirabi, päästeteenistus) tagamise üheks põhifaktoriks valla tingimustes on aga ulatusliku ja töökindla sidesüsteemi olemasolu. Vallamaja paikneb Tabasalu alevikus, mille kättesaadavus suurele osale vallaelanikele on problemaatiline (mahukad aja- ja transpordikulud). Harku alevikul puudub otseühendus vallakeskusega ühistranspordiga.

Turumajanduse tingimustes peaks teenindus tunduvalt dekontsetreeruma, kuid juba kujunenud suuremate keskuste (eriti Tabasalu) funktsioone pole mõtet tahtlikult lõhkuda.

Uute teenindusasutuste rajamine oleneb erakapitali kaasamise võimalustest. Teenindusasutuste rajamisel peaksid aiandus- ja suvilakooperatiivid või nende õigusjärglased oma vahenditega osalema.

Vajalik on uue teeninduskeskuse väljaarendamine valla loodeosas Suurupi piirkonnas, kuna siin võib eeldada püsielanikkonna tunduvat suurenemist.

Teenindusasutuste paiknemisest annab ülevaate skeem 3.

7. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

7.1. TRANSPORDIÜHENDUSED

Riigimaanteed

Valla territooriumil on järgmised riigimaanteed:

tugimaanteed:

nr. 11 Tallinna ringtee

nr. 19 Tallinn-Paldiski

kohalikud maanteed:

nr. 11 Valingu-Jõgisoo

nr. 191 Harku-Rannamõisa

nr. 193 Kumna-Vääna

nr. 390 Tallinn-Rannamõisa-Kloogaranna

nr. 391 Rannamõisa siseteed

nr. 392 Suurupi tee

nr. 393 Vääna-Jõesuu suvelaagri tee

nr. 401 Laagri-Harku

nr. 410 Kiia-Vääna-Viti

nr. 411 Vääna-Kaila-Joa

nr. 412 Liikva-Rannamõisa

Valla territooriumil paiknevate riigimaanteed arengu kohta on andnud oma seisukoha Eesti Maanteeameti Tehnokeskus (vt. lisad 4 ja 5). Tallinna Haabersti linnaosa Tiskre küla planeeringuga ei olnud tee nr. 390 trassi muutmise ettepanekut tehtud (proj. P/0 ALIS)

Valla plaanile on kantud ettepanekud teede õgvenduste kohta:

nr. 390 - PI Maanteeprojekt töö nr. 1476, 1983 alusel;

nr. 410 ja 411 ristmik - Vääna küla PHP, RPI „Eesti Maaehitusprojekt”, 1979.

Raudtee

Valla territooriumil on Eesti Raudteele kuuluv Nõmme - RAS Harku karjäär raudtee. Nimetatud raudtee on arvatud Teede- ja Sideministeeriumi poolt privatiseeritavate raudteede hulka. Samal ajal Harku linnaosa juhtkond taotleb nimetatud raudtee sulgemist, et lahendada Astangu asumi liiklusprobleeme.

Väikesadamad

Valla rannajoone pikkus on ca 22 km. Käesoleval ajal on välja ehitatud sadamana ainult piirivalve sadam (Muraste küla).

Haabersti linnaosa Tiskre küla planeeringuga on ette nähtud sadama rajamine linna ja valla piirile. Käesoleva projektiga on tehtud ettepanek rajada sadamad sinna, kus ajalooliselt on olnud väikesadamad, st. Tilgu sadam, Suurupi sadam, Vääna-Jõesuu sadam (võimalikud sadamakohad vt. joonis 3).

Sadamate ehitamine eeldab eelnevaid põhjalikke uurimistöid.

7.2 ELEKTRIVARUSTUS

Harku valla elektrivarustus pingel 10 kV toimub Põhja Elektrivõrgust. Valla territooriumil paiknevad Keila 110/35/10 kV ja Harku 110/10 kV alajaamad. Valla piiril Keila vallas paikneb Keila-Joa 35/10/(6) kV alajaam.

Valla plaanile on kantud valda läbivad 220 kV, 110 kV ja 35 kV liinid ning PEV-s oleva info põhjal ka 10 kV jaotusvõrk.

10 kV jaotusvõrk on välja ehitatud lähtudes omaaegse majandi suurtootmisest. Tulenevalt individuaalmajapidamistes elektrienergia hüppelisest kasvust on tõenäoline tarbijaalajaamade ja ühendusliinide rekonstrueerimise vajadus.

7.3 SIDE

Valla territooriumi haldab Põhja Telefonivõrgu Harju eksploatatsioonigrupp. Valla territooriumil paiknevad järgmised telefonikeskjaamad:

Jrk. nr	Jaama nimetus	Tüüp	Monteeritud maht, nr.	Märkused
1	Tabasalu	ATCK 100/2000	900	
2	Tutermaa	ATCK 100/2000	200	
3	Kumna	ATCK 50/200	50	
4	Vääna	ATCK 50/200	100	
5	Jõesuu	ATCK 50/200	150	
6	Mere (Keila vald)	ATCK 100/2000	600	Keila-Joa alevikus, teenindab Türisalu piirkonda
7	Hüüru (Saue vald)	ATCK 50/200	150	Teenindab Harku piirkonda

Valla plaanile on kantud side kaabelliinid Põhja Telefonivõrgu Harju Eksploatatsioonigrupi andmetel.

7.4 VEEVARUSTUS

A. Põhjavesi

Valla territooriumil asuvad objektid on veega varustatud põhjavee baasil. Põhjavee saamine puurkaevudega on võimalik järgmistest põhjavee horisontidest:

- kvaternaari veehorisont. See on maapinnast esimene põhjavee horisont. Valla territooriumil on see väga õhuke ja veevarustuse seisukohalt ei oma tähtsust (üksikud endiste talumajade šahtkaevud).
- ordoviitsiumi veehorisont paikneb enamuses valla territooriumil. Veehorisont avaneb paekaldal ja on halvasti kaitstud reostuse eest (paas ulatub praktiliselt maapinnani). Puurkaevude toodang nimetatud veehorisondist võib olla 0-5 m³/h. Toodang on suurem merest ja Harku paekarjäärist kaugematel valla aladel.
- kambrium- ordoviitsiumi veehorisont paikneb analoogselt ordoviitsiumi veehorisondiga, on praktiliselt selle all. Puurkaevude toodang võib ulatuda kuni 10 m³/h (Vääna). Vesi vastab joogivee kvaliteedile.
- kambrium-vendi veehorisont on kõige sügavamal valla territooriumil paiknev veehorisont (ca 100-200 m sügavusel). On kaitstud reostuse eest (välja arvatud Vääna-Jõesuu ürgoru piirkond). Puurkaevude toodang sellest horisondist võib ulatuda 20-30 m³/h. Vesi vastab joogivee kvaliteedile. Vee kasutamine nimetatud veehorisondist on piiratud seoses Tallinna ümbritseva ulatusliku depressiooni lehtriega, millel asub ka Harku vald.

Ühtlasi on vajalik kehtivate seaduste alusel kõigil põhjavee tarbijatel, kelle veetarbimine on üle 500 m³/d vajalik tellida RAS „Eesti Geoloogialt“ põhjaveevarud.

Nimetatud töö on vajalik tellida vallal ja praeguste andmete alusel on selleks Tabasalu asula.

Puudub ülevaade aianduskooperatiivide vesivarustusest. Eesti Geoloogias koostatav Harku valla geoloogiline kaart (tähtaeg dets.1995) peaks andma täpse ülevaate põhjavee kaitstuse ja veevarude kohta.

B. Pinnavesi

Käesoleval ajal pinnavee kasutamist valla territooriumil praktiliselt ei toimu. Ei ole selge endise Ranna sovhoosi territooriumil asunud vihmutusobjektide saatus ning nende edaspidise kasutamise võimalused (Apametsa, Vaila jne.)

7.5 KANALISATSIOON

Heitvete kanaliseerimise ja puhastamise olukord:

1. Tabasalu asula.

Heitveed pumbatakse Tallinna kanalisatsiooni. Kanalisatsiooni survetorustikud on välja ehitatud osaliselt ühe niidilistena ning Tallinna VK ME poolt on nõutud üheniidiliste survetorutike lõikude rekonstrueerimist kaheniidilisteks. Arvestades lõhketööde vajadust on nende tööde tegemine komplitseeritud.

Momendil on tekkinud võimalus heitvete suunamiseks Tallinna AS „Elumaja” poolt ehitatava Tiskre küla kaudu kulgeva kanalisatsiooni kollektoriga. Kanalisatsioonisüsteemi projekteerimisel on Tabasalu asulast arvestatud 2000 m³/d heitvett. Ülevaade asula olevast kanaliseerimisest on antud töös (EMU, töö nr. 49-94, 1994).

2. Harku asula

Harku asulas on heitvete puhastusseadmed Harku vanglal (emšer) ja Eksperimentaalbioloogia Instituudil (septik), millised ei vasta nõuetele. Heitveed on vajalik suunata Tallinna kanalisatsiooni, kuid rahaliste vahendite puudumise tõttu on objekti ehitamine konserveeritud.

Kanalisatsiooni puudumine on takistuseks ehitustegevuse arendamisel Harku asulas.

3. Tutermaa.

On olemas heitvete puhastusseadmed 3x BIO-50 koos biotiikidega. Puhastid on töökorras ja omavad varu.

4. Kumna.

On olemas puhasti Oyd-45 koos biotiikidega. Puhasti normaalse töö korral on võimeline rahuldama asula vajadusi. Momendil puhasti ei tööta ja vajab remonti.

5. Vääna asula.

On olemas heitvete puhastusseade PRP-135 koos biotiikidega, mida hooldab OÜ „Vääna Suurtalu”.

Puhasti ja ülepumpamisjaam vajavad remonti.

6. Vääna-Jõesuu.

Puhastusseadmed olid endisel tehas „Dvigatel” puhkebaas-profülaktooriumil, milline käesoleval ajal on erastatud ja ei tööta. Puhasti on rüüstatud.

Vajalik on puhastatud heitvete väljalask välja viia ranna tsoonist.

7. Muraste

Heitvete puhastusseadmed on olemas Muraste Lastekodul. Puhasti BIO-50 koos biotiikidega on töökorras ja töötab. Seoses ehitamisel olevate elamutega on vajalik seadme laiendamine. Biotiigid vajavad puhastamist.

8. Piiblikool.

Kooli heitveed suunatakse endise NSVL s/o puhastusseadmetele, millised on tööle rakendatud. Momendi vajadusi rahuldab.

9. Piirivalve kool Suurupis.

On varustatud puhastusseadmetega BIO-25+biotiik. Seadmed töötavad ja rahuldavad vajadusi.

10. Keila-Joa Internaatkool.

Koolil on puhastusseadmed OXYD-45 koos biotiikidega. Puhastile on suunatud ka AS „Leibur” puhkebaasi heitveed. Puhasti võimsus on ammendatud.

11. Piirivalve kordon Suurupi majaka juures.

Seade rajatud NSVL sõjaväe poolt. Seade vajab rekonstrueerimist (ei ole töokorras).
On mõeldud antud objekti tarbeks.

12. Metsapere^h farm.

Puhasti BIO-25 koos biotiikidega on farmi tarbeks. Momendil seade on rüüstatud ja ei tööta.

13. Aianduskooperatiivid.

Aianduskooperatiivide maa-aladel heitvete puhastamist ei toimu. Nimetatud alade heitvete kohta tuleks koostada eraldi töö.

8. KESKKONNA SEISUND JA KAITSE

Valla keskkonnakaitse probleemid tulenevad tema asendist ja looduse omapärast. Suur osa vallast on tihedalt asustatud (eriti Tallinnaga piirnev Tabasalu-Harku ümbrus ning Suurupi ja Vääna-Jõesuu aianduskooperatiivide ala).

Valla metsasus on 40%. Harju maakonna metsakorralduskava kohaselt kuulub suurem osa Harjumaa Metsaameti (Vääna ja Keila metskond) kasutuses olevast metsast hoiu- või kaitsemetsade kategooriasse (vt. joonis 2 „Piirangud ja ettepanekud”). Ülejäänud metsade kategooriad on määramisel.

Valla territooriumil on 2 botaanilist kaitseala - Türisalu ja Vääna.

Harju Maavalitsuse keskkonnaosakonna andmetel vähendatakse Türisalu botaanilist kaitseala 1996 a. tunduvalt (esialgsetel andmetel jääb kaitsealaks ainult tee ja mere vaheline ala). Kuna Vääna botaanilisel kaitsealal on olnud põlenguid, on vajalik korrigeerida ka selle piire. Riiklikud kaitsealad ja kaitse all olevad objektid on antud joonisel nr.2.

Harku vald tervikuna asub kas kaitsmata või vähekaitsitud alal, kus reostuse sattumine põhjavette on kiire. Kaitsmata alad on kas alvarid või kurisuude valgalad, kus pinnavesi voolab vabalt põhjavette, või alad, kus pinnakatte paksus on kuni 2m.

Veemajanduslikku seisukorda Harku vallas käsitletakse põhjalikumalt Eesti Geoloogiakeskuse Rakendusgeoloogia osakonnas koostamisel olevas töös „Geoloogilise andmestiku ümberhindang kaasaja tootmise vajadustest ja maaomandist lähtudes (valdade näidiskaardid)”. Käesolevas töös on skeemil 4 esitatud alvarite ja allikate paiknemine geoloogide poolt varemkoostatud tööde põhjal. Tingituna suurtootmise vähenemisest (tegutsevad suuremad loomakasvatuskompleksid on linnufarmid Kumnas ja Rannamõisas, veisefarmid Kumnas ja Väänas), peremehetunde tekkimisest ja kokkuhoiust on toimunud reostuse üleüldine vähenemine.

Prügila asub Sõrve külas (vt. joonis 2). Tervishoiuminissteeriumi Profüladtilise Meditsiini TUJ Keskkonnahügieeni TU väikeettevõtte „Salutaris” poolt koostatud töö „Prügi mahapanekukohtade keskkonnakaitseline seisund ja nende mõju põhjavetele” (1991) kohaselt on asukoht sobiv.

Tallinnale uue jäätmete ladustuspaiga rajamine annab võimaluse Sõrve prügila likvideerimiseks. Stiihilise prügistamise vältimiseks sobiv põhimõte on vaheladustuskohtade paljusus ja kättesaadavus ning sealt organiseeritud äravedu reostusohututele jäätmete ladustuspaikadele. Vaheladustuskohad peaksid olema kõigi suuremate asulate, aiandus-suvilakoperatiivide (ühistute) ja puhkekomplekside juures. Loomade matmiskoht asub Kütke külas. Asukoht rahuldab.

Valla territooriumil on 2 tegutsevat kalmistut - põhjaosas Rannamõisa ja lõunaosas Korvi. Mõlemad vajavad laiendamist, võimalused näidatud joonisel 2 ja skeemil 5.

Konfliktseks piirkonnaks on Tabasalu - Tiskre - Harku.

Normaalsete keskkonnatingimuste säilitamiseks ja kaitseks on riiklikult kehtestatud mitmesugused määrused, eeskirjad ja normid, millest on esitatud ülevaade järgnevas peatükis „Piirangud maakasutusele”.

II PIIRANGUD MAAKASUTUSELE

1. KULTUURIMÄLESTISED

Alus: „Muinsuskaitseseadus” 09.03.1994 (RT I 1994, 24, 391)

Kultuurimälestise kaitseks kehtestatakse objekti ümber kaitsevöönd kuni 50 m ulatuses mälestise väliskontuurist või piirist arvates kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti. Muinsuskaitseameti loata (§23) on mälestise ja selle kaitsevööndi alal keelatud:

- maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide, trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd,
- puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

Keelatud on kinnismälestise ümberpaigutamine, ümber- ja sisseehitamine, konserveerimine, restaureerimine, remontimine, mälestisele seda kahjustavate või ilmet muutvate objektide paigaldamine. Kitsenduste leevendamine toimub mainitud seaduse § 24 alusel Riigi Muinsuskaitseameti poolt. Kultuurimälestised (kinnismälestised) on joonisele nr. 2 ja skeemidele 5-9 kantud vastavalt Riigi Muinsuskaitseameti ja Harjumaa Tallinna Muinsuskaitse Inspektsiooni poolt antud nimekirjadele (nimekiri vt. joonis 2).

2. KAITSEALUSED OBJEKTID JA LOODUSKAITSEALAD

Alus: „Kaistavate loodusobjektide seadus” 01.06.1994 (RT I 1994, 46, 113)

Objekti mistahes kahjustamine on keelatud. Tema seisundit või ilmet mõjutava töö teostamine on lubatud üksikobjekti valdaja nõusolekul. Kui kaitse-eeskirjadega ei ole sätestatud teisiti, on kinnisasja omanik kohustatud hoolt kandma üksikobjekti seisundi ja selle ümbruse korrastamise eest.

Kitsenduste ulatus:

Looduse üksikobjekti ümbriseb kuni 50 m raadiusega piiranguvöönd kui kaitseeeskirjadega ei sätestata teisiti. Üksikobjektini viivad erateed on avalikuks kasutamiseks vastavalt „Asjaõigusseaduse” § 157 alusel. Objekti ümbriseb erikaitsevöönd, mille suurus on:

- rändrahnudel, kividel 5 m raadiuses ümber objekti;
- paljanditel 10 m raadiuses;
- põlispuudel võra projektsiooni ulatuses;
- parkidel pargi kinnistatud piirides.

Erikaitsevööndis on keelatud looduse intensiivkasutus, kulu põletamine, objekti loodusliku ilme muutmine jne. Loodusobjekti või tema tähistust on keelatud hävitada või rikkuda. Loodusobjekti piiranguvööndis on keelatud, kui kaitse eeskirjad ei sätesta teisiti:

- uute melioratsioonüsteemide rajamine;
- veekogude paisutamine, kallaste kahjustamine;
- maavarade ja maa-ainese kaevandamine;
- puhtpuistute kujundamine varem rajatud metsakultuurides ning metsakultuuride ja energiapuistute rajamine;
- maa kasutamine heitmete ladustamiskohana;
- väetiste ja mürkemikaalide kasutamine;
- teede, õhuliinide ja kommunikatsioonide rajamine;
- uute ehitiste püstitamine;
- jahipidamine ja kalapüük.

Kaitsealadel rakendatud kitsendused määratakse iga kaitseala puhul eraldi kaitseala eeskirjadega.

KAITSEALUSED LIIGID

Alus: „Kaitstavate loodusobjektide seadus” 01.06.1994 (RT I 1994, 46, 773)

Kaitsealustesse liikidesse kuuluvate isendite elu- ja kasvutingimuste säilitamiseks, parandamiseks ja paljundamise soodustamiseks rakendatakse vastavaid programme. Teede ja teiste tehisobjektide rajamisel tuleb tagada kaitsealustesse liikidesse kuuluvatele isenditele võimalikult ohutud elu- ja liikumistingimused. Kohalike liikide kaitseks on keelatud loodusesse sisse tuua võõrliike levitamise eesmärgil. Vallas on II (aasnelk, jumalanäpp) ja III kategooria (aaskarukell, must tuhkpuu, kaunis kuldking ja vööthuul-sõrtnäpp) kaitsealuseid taimi.

VEEKOGUDE KAITSE

Alus: „Ranna ja kalda kaitse seadus” 22.02.1995 (RT I 1995, 31, 382)

Keskkonnaministri määrused:

- Avalikult kasutatavate vooluveekogude nimekiri (RTL 1995, 33)
- Avalikult kasutatavate järvede nimekiri (RTL 1995, 9)

Väljavõtted seadusest:

Lähtudes säästliku ja alalhoidliku arengu ning loodusliku mitmekesisuse säilitamise põhimõtetest on hajaasustusalal

§ 3 (1) Läänemere ranna üle 10 ha suuruse pindalaga järvede (Harku) ja veehoidlate kaldad ning üle 25 km² suuruse valgalaga jõgede ja veejuhtmete (Keila ja Väana jõgi, Harku ja Tiskre oja, Vanamõisa pkr.) kaldad 200 m laiused.

§ 3 (2) 5 kuni 10 ha suuruse pindalaga järvede ja veehoidlate ning 10-25 km² suuruse valgalaga jõgede ja veejuhtmete (Vatsla pkr.) kaldad 100 m laiused.

§ 3 (3) Ülejäänud veekogudel kehtestab kalda ulatuse kohalik omavalitsusüksus vähemalt 10 m laiuselt, aga mitte rohkem kui 25 m.

§ 4 (3) Uue tiheasutusala moodustamine rannal või kaldal on keelatud. Erandi võib teha Vabariigi Valitsus omavalitsuse ettepanekul.

Kitsenduste ulatus:

§ 9 (1) Rannal ja kaldal on majandustegevus keelatud veekaitsevööndis, välja arvatud käeoleva paragrahvi 8 lõike punktides 1, 2, 3, 6 ja 7 määratud objektidel. Veekaitsevööndi laius tavalisest veepiirist on : 1) Läänemerel - 20 m; 2) teistel järvedel, veehoidlatel ja kanalitel - 10 m.

§9 (2) Rannal ja kaldal on keelatud rajada ja laiendada:

- 1) tootmisobjekte ja ladusid, kus kasutatakse, tekitatakse või ladustatakse I, II ja III ohtlikkuse klassi kuuluvaid aineid;
- 2) tootmisobjekte, millest lähtuv kahjulik mõjutus ulatub veekaitsevööndile või supelrannale.

§9 (3) Rannal ja kaldal on ehituskeeluvöönd, mille laius tavalisest veepiirist on:

- 2) Eesti mandriosa mererannal -100 m;
- 3) üle 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning üle 25 km² suuruse

valgalaga jõel ning veejuhtmel - 50 m;

4) 5 kuni 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning 10 kuni 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel - 25 m.

§9 (4) Ehituskeeluvööndisse jääva kaldaastangu servast laieneb ehituskeeld maismaa suunas mererannal 100 m võrra, järve ning jõe kaldal 50 m võrra.

§9 (5) Lõheliste kudemis- ja elupaikadeks kinnitatud veekogu või tema lõikude kallastel laienevad käesoleva paragrahvi 2. lõikes kehtestatud tootmistegevuse kitsendused 200 m kauguseni (Keila jõgi Keila-Joani, Väana jõgi suudmeni - EV Keskkonnaministeeriumi määruse nr.10,14.04.1992 lisa 1).

§9 (6) Üleujutatavatel aladel laieneb ehituskeeld kõrgveepiirini juhul, kui kõrgveepiir ulatub kaugemale kui käesoleva paragrahvi 3. lõikega sätestatud suurused.

§9 (7) Ehituskeeluvööndi ulatust võib täpsustada paragrahv 6. sätestatud korras ja tingimustel.

§10(1) Tiheasustusalal on 50 m laiune ehituskeeld, välja arvatud käesoleva paragrahvi 2. lõikes antule.

ÜLDKASUTATAV SUPLUSKOHT

Alus: „Ranna ja kalda kaitse seadus” 22.02.1995 (RT I 1995, 31, 382);

Tervisekaitse eeskiri supelrandadele ja supluskohtadele;

EV Sotsiaalministeerium, 1993 (projekt);

„Asjaõigusseadus” 09.06.1993 (RT 1993,39,590)

Supluskoht peab paiknema ülalpool reovete sisselaske. Supluskohtade maa-alal on keelatud teha süvendust jt. hüdrotehnilisi töid, millega kaasneb vee kvaliteedi halvenemine, ehitada saastavaid ja reostavaid ettevõtteid, rajada prügilaid jne.

4. METSADE KAITSE

Alus: „Metsaseadus” 20.10.1993 (RT I 1993, 69, 990)

Hoiumetsad, kuhu kuuluvad reservaadid ning erilist kaitset ja pikemaajalist säilitamist vajavad metsad (§ 6 p.1). Lubatud on nende juhtfunktsiooni täitmiseks vajalik hooldus-, valik- ja lõppraie turberaiena või kitsaste lankidena, välja arvatud reservaadid, kus majandustegevus on keelatud (§ 7 p. 2).

Kaitsemetsad, kuhu kuuluvad peamiselt mulda, vett, asulaid, teid, maastikke ning teisi objekte kaitsvad metsad (§ 6 p. 2). Lubatud on hooldus-, valik ja lõppraie. Puitu varutakse arvestuslangi piires, kusjuures lõppraie on lubatud turberaidena või kitsaste lankidena (§ 7 p. 3).

Hoiu- ja kaitsemetsad on joonisele 2 kantud metsakorralduskava kohaselt ainult Vääna ja Keila metskonna osas.

5. MAAVARAD (turvas, lubjakivi, kruusliiv)

Alus: „Maapõueseadus” 9.11.1994 (RT I 1995, 86/87, 1488);

„Loodusvara kasutusõiguse seadus” 15.12.1993 (RT I 1994, 1, 3);

„Saaste kahju hüvitise seadus” 15.12.1993 (RT I 1994, 1, 2).

Vabariigi Valitsuse määrus 26.01.1995.a. nr. 42 (RT I 1995, 13, 156) kohaselt vallas üleriigilise tähtsusega maardlaid ei ole (joonisel 2, tabelis 1 antud küll Sõrve lubjakivi leiukoha riigimaaks taotlus). Kohaliku tähtsusega maardla puhul annab maa-ainese kasutamise loa maakonna oma haldusterritooriumil olev maavalitsus. Maavaradega maa-aladele ehitamine, maaeralduste vormistamine ja maavarade kaevandamisega mitteseotud allmaarajatiste ehitamine nende lasundisse või kui nimetatud tegevusega väljaspool maardla lasundit kaasneb maavara mittekasutatavaks muutmine, on lubatud kohaliku tähtsusega maardlate puhul kui selleks annab nõuaoleku maavara kasutamise loa andja.

6. TEED, TEHNOVÕRGUD JA -RAJATISED RIIGIMAANTEED

Alus: „Maanteeseadus” 19.12.1991 (RT I 1992, 1, 1)

Riigimaanteede kasutamise ja kaitse eeskiri 16. 09. 1994 (RTL 1995,7)

Kitsenduste ulatus:

p.8 - maantee kaitseks, arendusvõimaluste loomiseks ja korrashoiu ning liiklusolude püsivuse ja liiklusohutuse tagamiseks kehtestatakse maanteega külgnevatel maavaldustel väljaspool teemaad kaitsetsoon, mille piirides kehtivad maaomanikel ja -kasutajatel erinõuded.

Joonisele 1 ja 2 (M 1:20 000) on kantud riigimaanteed vastavalt „Eesti riigimaanteed loetelule”, mis on kinnitatud EV Maanteeameti käskkirjaga nr. 35, 07.06.1993.a. Riigimaanteed maad on Harju maakonnas lõplikult määratlemata.

RIIGI RAUDTEED

Alus: „Raudteeseadus” 14.12.1994.a. (RT I 1995, 5, 41)

Kitsenduste ulatus:

Väljavõte: § 8 Raudtee kaitsevöönd

Raudtee kaitseks, korrashoiu ja häireteta liikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks on raudtee ääres kaitsevöönd. Raudtee kaitsevööndi laiuseks on rööpme teljest (mitmeteljelistel raudteedel ja jaamades äärmise rööpme teljest) linnades ja asulates 30 m, väljaspool linnu ja asulaid 50 m.

ELEKTRILIINID

Alus: „Asjaõigusseadus” 9.06.1993 (RT I 1993, 39, 590 ja RT I 1995, 26-28, 355)

Väljavõte: § 158,2 - teisele isikule kuuluval kinnisasjal asuvad liinirajatised ei ole kinnisasja olulised osad.

Üle 1000-voldilise pingega elektrivõrkude kaitse eeskirjad, ENSV MN 11.04.1984.a. määrus nr. 197.

Kitsenduste ulatus:

Elektrivõrkude kaitsetsoonid kehtestatakse piki õhuliine maatüki ja õhuruumina, mida piiravad vertikaaltasandid, mis asuvad mõlemal pool liini äärmistest juhtmetest nende hälbimatu asendi korral järgmistel kaugustel:

- 10 m kuni 20 kV pingega liinidest
- 15 m kuni 35 kV pingega liinidest
- 20 m kuni 110 kV pingega liinidest
- 25 m kuni 150, 220 kV pingega liinidest

Maatükke, mis kuuluvad elektrivõrkude kaitsetsooni ei võeta maakasutajatelt ära ning nad kasutavad neid põllumajanduslike või muude tööde tegemiseks, olles kohustatud kinni pidama eeskirjades esitatud nõuetest (vt. eeskiri).

KANALISATSIOONI SURVETRASS

Alus: SNIP 2.07.01 - 89

Ehitusvaba vöönd mõlemale poole trassi 5 m.

SIDELIINID

Alus: AS Eesti Telefon - ettepanekud, „Nõuded elektrisidevõrkude kaitse kohta”.

2.2 Elektrivõrkude kaitsevöönd hõlmab:

2.2.1. 2 m laiust maariba kummalgi pool kaabelliini (kaabli projektsiooni maapinnal);

2.2.2. 3 m laiuse maa-ala ümber kaabelliini võimenduspunkti või selle mulde piiri;

2.2.3. 5 m laiuse maariba kummalgi pool õhuliini äärmiste juhtmete projektsioonist maapinnal.

3.1 Elektrivõrkude kaitsevööndis teostatavate tööde korra ja tehnilised nõuded kehtestab elektrisidevõrkude valdaja töö teostajale (projekteerijale) kirjalikult väljastatud tehniliste tingimuste või kooskõlastusega.

7.ERIOBJEKTID

HEITVETE PUHASTUSSEADMED

Alus: SNIP 2.04.03 - 85

Puhastusseadmetel koos setteväljakutega on sanitaarkaitsevööndi laius elamuteni või ühiskondlike hooneteni 300 m, puhastusseadmetel - 150 m. Objektide projekteerimine ja paigaldamine kaitsevööndis tuleb kooskõlastada Harju Maavalitsuse Keskkonnaosakonnaga ja EV Sotsiaalministeeriumi Tervisekaitseteenistusega.

PUURKAEV

Alus: „Veeseadus” 11.05.1994 (RT I 1994, 40,655);

Veehaarete ja veevarustusehitiste sanitaarkaitsealade vööndite määramise juhend;

Keskkonnaministeeriumi määrus nr. 56, 01.12.1994.

Puurkaevu range kitsendusega sanitaarkaitsevööndiks arvestada lähtudes põhjavee kaitsest 30 - 50 m. Sanitaarkaitsevööndis on keelatud igasugune tegevus, mis pole otseselt seotud eksploatatsiooni, rekonstrueerimise või laiendamisega. Kitsendustega sanitaarkaitsevööndite ulatus määratakse hüdrodünaamiliste arvutustega.

KALMISTU

Alus: SNIP 2.07.01. - 89

Sanitaarkaitsevööndi ulatus 300 m kalmistu piirist elamuteni ja ühiskondlike objektideni. Olemasolevate kalmistute sanitaarkaitsevööndeid võib vähendada projekteeritavatele elamutele kuni 100 meetrini tsentraalse veevarustuse korral. Hoonete projekteerimine sanitaarkaitsevööndisse tuleb kooskõlastada Harju Maakonna Keskkonnaosakonna ja EV Sotsiaalministeeriumi Tervisekaitseteenistusega.

JÄÄTMETE LADUSTAMISPAIGAD

Alus: „Jäätmeseadus“ 14.05.1992 (RT 1992, 21, 296);

Keskkonnaministeeriumi määrus „Jäätmete ladustuspaikade projekteerimise, rajamise, kasutamise ja sulgemise eeskirjad“ (projekt).

Jäätmeseaduse § 13 p. 10 järgi ladustatakse jäätmed selleks ettenähtud kohta, tagades keskkonnakohutuse ja võimaldades nende hilisemat kasutamist. Jäätmete käitluskohtade projekteerimine, rajamine, kasutamine ja likvideerimine toimub vastavate eeskirjade järgi. Nimetatud eeskirjade eelnõu on koostatud Keskkonnaministeeriumis, mille kohaselt ümbritseb jäätmete ladustamispaika 500 m laiune ohutusala. Jäätmete ladustuspaiga kaugus põllumajanduslikult kasutatavast maast ja üldkasutatavast teest peab olema vähemalt 200 m. Valla territooriumil Sõrve külas paiknev prügila asukoht on sobiv (kantud joonisele nr. 2).

TOOTMISOBJEKTID

Alus: SNIP 245 - 71, CH 245-74 B

Sanitaarkaitsevööndid määratakse vastavalt senikehtivatele normidele 50 meetrist kuni 1000 meetrini olenevalt tootmisprofiilist.

III FUNKTSIONAALNE TSONEERIMINE. TERRITOORIUMI PLANEERIMINE

Territooriumi tzoneerimisel on tuginetud valla arengukavale ning riigi ja valla huvidele.

Riigi huvid on valdavalt keskkonnakaitselised ning seisnevad normaalse keskkonnaseisundi tagamiseks ning loodusressursside säästlikuks kasutamiseks kehtestatud nõuetes (majanduspiirangutes) maakasutajale (vt. joonis 2).

Tähtsamateks riikliku tähtsusega objektideks, millele on käesolevas töös maad reserveeritud, on Harku Parandusliku Töö Koloonia nr. 1 ja Vääna-Jõesuu rand.

Valla huvi on maade reserveerimisega luua võimalused valla arenguks, et kindlustada elanikud elu- ja töökohtadega, teeninduse ja inimsõbraliku keskkonnaga.

Funktsionaalse tsoneerimise skeemil (vt. joonis 30 on toodud valla jaotus maakasutuse iseloomu järgi.

Kõige üldisemalt on vald jagatud nelja tsooni:

- puhkemajanduslik;
- põllumajanduslik;
- tihehoonestusega asulad;
- hajaasustuspiirkond.

Puhkemajanduslik maa

1) Rannaäärne piirkond Tabasalust Keila-Joani ja Vääna jõe ümbrus.

Arvestatud on järgmisi tegureid:

- mere lähedus;
- supelrannad;

Võimalikud supelkohad liivarannaga asuvad Keila-Joal, Vääna-Jõesuu-Suurupi vahel, Ilmandu ja Tiskre külates.

Vääna-Jõesuu rand (vt. joon. 1) on planeeritud välja ehitada avaliku supelrannana koos rannateeniduse rajamisega. Maa-ala vajab detailplaneeringut.

- võimalikud sadamakohad;

Valla andmetel Keila-Joal (Keila vald), Vääna-Jõesuu, Suurupi, Muraste (piirikaitseadam), Ilmandu (Tilgu sadam) ja Tiskre külates.

- kõrgema väärtusega metsad: hoiu- ja kaitsemetsad;
- Vääna ja Türisalu botaanilised kaitsealad;
- Vääna jõgi ja selle ümbrus;

- aiandus- ja suvilakooperatiivid - perspektiivselt tõenäoliselt osaliselt elamute maa-alad, mis vajavad insenertehnilisi võrke ja aastaringselt kasutatavaid juurdepääsuteid. Puhkemajanduslikul maa-alal võib ümberehitustele näha ette erinõudeid.
- endised asutuste puhkebaasid;
- turismitrass mööda Tallinn-Klooga maanteed;
- olevad ja perspektiivse elamuehituse piirkonnad;

Puhkemajanduslikul maa-alal paiknevana võib elamumaa-alade detailplaneeringutes näha ette erinõudeid elamute ehitamiseks.

2) Harkujärve ja Harku ümbrus

Arvestatud on järgmisi tegureid:

- Harku järve ja selle äärne kui tallinlaste suplemise ja puhkamise koht;
- Harku mõisapargist algavad ja Harku mägedesse suunduvad suusa- ja tervisespordirajad;
- perspektiivne puhkemaastik (suusarajad, parkmets) rekultiveeritavate Harku karjääride maa-alal;

Põllumajanduslik maa

Arvesse võttes piirkonna põllumaade boniteeti (≥ 35 hindepunkti) on eristatud põllumajandusmaa valla lõunaosas Adra, Humala, Kütke, Kumna ja Tutermaa külade maa-alal. Siin tuleks maad kasutada võimalikult sihtotstarbe kohaselt. Üksikute talumajapidamiste planeerimine ja taluhoonete ehitamine peaks toimuma vastavalt kohalikus (või maakonna) ehitusmääruses kehtestatud nõuetele. Keerukama tehnoloogiaga ettevõtete rajamise vajadusel tuleb koostada maa-ala detailplaneering.

Tihehoonestusega alad

Omamoodi funktsionaalse tsooni moodustavad tihehoonestusega alad. Ehitusterritooriumid nõuavad mitmesuguste keskkonda kahjustavate tegurite arvestamist, mis väljendub kaitsetsoonides ja sanitaarkujades. Arvestada tuleb siin ka hoonestatavate ja planeeritavate alade sisemise tsooneerimise nõudeid.

Põhilised arengueeldustega tihehoonestusalad - asulad on Tabasalu, Harkujärve, Harku, Vääna ja Kumna-Tutermaa (kõikide kohta on antud tsoneerimine M 1:10 000, skeemid 5-9). Tihehoonestusalad on joonisele kantud koos perspektiivse arenguvõimalusega. Asulate planeeritud maa-aladega haakuvad perspektiivsed Tallinna tagamaa elamuehituspiirkonnad.

Tihehoonestusaladena on käsitletavat ka aiandus- ja suvilakooperatiivide maa-alad (perspektiivsed elamuehitusalad).

Tootmisettevõtete arenguks peaks enamikul juhtudel piisama olemasolevatest territooriumidest ja ehitistest s.o. valdavalt endistest farmidest, töökodadest jne. Tootmisprofiili muutmisel tuleb silmas pidada keskkonnakaitselisi nõudeid, hoiduda tuleb reostavatest ettevõtetest.

Hajaasustuspiirkond

Hajaasustuspiirkond on kogu eelnenud funktsionaalsetest tsoonidest ülejäänud ala. Siin paiknevad talumajapidamised, üksikelumud, väiksemad elamugrupid, tootmisobjektide ja ladude maa-alad. Uute hoonete ehitamine ja olevatele hoonetele juurdeehitiste tegemine toimub suurematel elamugruppidel ja tootmismaa-aladel valla kehtestatud detailplaneeringu alusel ja üksikute hoonete puhul valla antud projekteerimistingimuste alusel.

ASULATE TSONEERIMINE

1. Tabasalu alevik (vt. skeem 5)

Tabasalu aleviku tsoneerimise skeem järgib asula lõunaosas üldjoontes 1991. aastal koostatud generaalplaani lahendust. Generaalplaanile lisaks on käesoleva planeeringuga haaratud Tallinn-Kloogaranna maantee ja mere vaheline maa-ala, samuti uued maa-alad aleviku edela- ja idaosas. Planeeringutes on tuginetud tööle „Tabasalu piirkonna tsoneerimise skeem”, Eesti Maauuringud 1994.

Maantee ja mere vaheline maa-ala peaks tulevikus jääma asula nn. roheliseks tsoonis koos parkmetsa, suvilate ja elanikke teenindavate ühiskondlike hoonete ja rajatistega.

Parkmetsa planeerimisel on kasutatud EV Keskkonnaministeeriumi eksperthinnangut üldkasutatavale parkmetsa osale (vt. „Tabasalu piirkonna tsoneerimise skeem”, Eesti Maauuringud 1994).

Ühiskondlike hoonete maa-alad on planeeritud endiste pioneerilaagrite kohale, metsast vabale territooriumile. Kohalike elanike ja ka möödasõitjate teenindamiseks on reserveeritud maa-alad maantee ääres. Võimalike ühiskondlike maa-aladena on planeeritud ka „Merepiiga” ja kämpingu maa-alad.

Väiksemad pereelamute maa-alad on planeeritud „Merepiiga” tee äärde.

Parkmetsa lääneossa on planeeritud võimalik nn. villade ehitusala. Siin peaks erilist tähelepanu pöörama tulevaste elamute välisilmele, nende kokkusobivusele siin juba paiknevate vanade villadega ja ümbritseva parkmetsaga.

Asulat läbiv maantee on planeeritud mõlemas suunas kaherealisena. Näidatud on generaalplaanis ette nähtud teetrassi õgvendus. Skeemil on näidatud võimalikud maanteelt mahasõidud ja jalakäijate läbipääsud asula elamutsoonist parkmetsa ja mere äärde.

Elamuehituse reservaalad on planeeritud asula Kloogaranna poolsesse serva, Harku tee äärde ja Tallinna poolsesse ossa jätkuna ehitamisel olevale elamupiirkonnale.

Kalmistule on planeeritud laiendus.

2. Harkujärve küla (vt. skeem 6)

Tsoneerimise skeem järgib üldjoonts 1990.aastal koostatud generaal plaani lahendust ja 1991.aastal koostatud elamugruppide planeeringuid.

Harkujärve asula järveäärne puhketsoon on jätkuks Tallinna linna järveäärsele puhkepiirkonnale. Kaugemas tulevikus on ette nähtud piirkonna laienemine rekultiveeritavate karjäärade baasil Harku aleviku suunas. (vt. joon. 3).

Töötav killustikutehas oma sanitaarkaitsev ööndiga 300 m ei võimalda lähemal ajal alustada klindialuse barakkide maa-ala ümberhoonestamist kaasaegseks elamutsooniks.

Võimalikud pereelamute maa-alad asuvad asula Tallinna poolse sissesõidu ääres, samuti asula põhja- ja lääneosas. Perspektiivis laieneb elamuehituspiirkond Tabasalu suunas. (vt. joon. 3).

Asula keskel on reserveeritud maa-ala ühiskondlikule keskusele. Järveäärne hoonestatud ala on planeeritud ainult puhkeotstarbelisena (rannaehitised, paadisadam jms.).

Tootmistsoon on välja kujunenud aiandusalase suunitlusega. Ka reservmaa peaks kujunema keskkonnasõbraliku tootmise tarbeks.

3. Harku alevik (vt. skeem 7)

Asula peamine puhketsoon, mõisapark koos Harku mägedesse suunduva suusa- ja matkamaastikuga ühelt poolt ja rekultiveeritavate karjäärde baasil perspektiivis planeeritud puhkemaastik teiselt poolt moodustavad tulevikus ühtse Tallinna lähise puhkemajandusliku tsooni (vt. joon. 3).

Asulasse sissesõidu äärde on planeeritud suuremad maa-alad ühiskondlikuks tarbeks - teenindustevõtted, büroohooned, lasteaed-kool jms.

Piisavalt on asulas võimalikke elamuehitus maa-alasid. Perspektiivis liitub asula elamuehitusala Hüüru elamuehitusalaga moodustades ühtse elamuehituspiirkonna (vt. joon. 3).

Reservterritorium on planeeritud Harku kolooniale.

4. Kumna küla, Tutermaa küla (vt. skeem 8)

Kumna ja Tutermaa planeeringus on asulaid käsitletud ühtse tervikuna. Tutermaa osas järgib tsoneerimise skeem üldjoontes 1987. aastal koostatud Tallinna EPT Tutermaa tootmisbaasi generaalplaani. Põhiprobleemiks on Kumna ja Tutermaa asulate asumine tervikuna Kumna linnufarmi veterinaarkaitsevööndis 1000 m. Kumna asulas ei ole võimalik veterinaareeskirjade järgi uute elamute rajamine. Elamuehitus on planeeringuga ette nähtud viia asulast välja Keila suunas. Elamuehituseks reservala on

ette nähtud Tutermaal, Tutermaal on elamute ehitamine võimalik Kumna linnufarmi veterinaarkaitsevööndi vähendamisel 500 m-ni vastavalt Tutermaa generaalplaanis ette nähtud tingimustele: vaja liik on rajada kaitsehaljastus vastavalt Tutermaa generaalplaanile (EMP, töö nr. 8714233, 1987.a.)

Võimalik on tootmise ja ladude tsooni laiendus Keila maantee ääres.

Suurem perspektiivne elamuehituspiirkond on planeeritud Tutermaa asulast kagusse (vt. joon. 3).

Korvi kalmistule on planeeritud laiendus põhjasuunas.

5. Vääna küla (vt. skeem 9)

Vääna küla planeerimise ja hoonestamise projekt on koostatud 1979.aastal ja vajab korrektuuri. Tsoneerimise skeemi koostamisel on arvestatud Vääna küla elamukvartalite hoonestamiseprojektiga. Planeerimise ja hoonestamise projektiga on vähendatud haudejaama sanitaarkaitsevööndit 300 meetrit 240 meetrile vastavalt valdavatele tuultele ja tingimusele rajada 20 laiune kaitsehaljastuse riba. Vastavalt planeerimise ja hoonestamise projektile on näidatud Kiia-Keila-Joa maantee perspektiivne õgvendus.

Suuremaid pereelamute maa-alasid on planeeritud asula lõuna- ja idaservale. Sektsioonelamute maa-ala jätkuna on planeeritud rida- või pereelamute maa-ala. Teenindustevõtete reservmaa on planeeritud maanteeeristi, elamukvartali hoonestusprojektiga ette nähtud maa-alale mõisapargi vastas ja sektsioonelamutega külgnevale maa-alale. Vastavalt Vääna küla planeerimise ja hoonestamise projektile on reserveeritud maa-ala koolimajale asula põhjaosas.

Kõigile skeemidele on kantud maakasutuse piirangud (vt. seletuskirjast „Piirangud maakasutusele” ja joonised 1 ja 2, M 1:20 000) millega tuleb arvestada detailplaneeringute koostamisel.

IV RIIGI- JA MUNITSIPAALMAAD

1. RIIGIMAAD

1.1. VORMISTATUD VÕI VORMISTAMISEL

- Riigimaanteed on määratud vastavalt riigimaanteed loetelule.
- „Eesti Energia” ettevõtete bilansis olevad elektriliinid.
- Käesolevaks ajaks metsamaaks korraldatud riigimetsamaa, mis kuulus riigile 1940. aasta 23 juulini („Metsaseadus” 20. okt. 1993.a. § 31 ja „Maareformi seadus” 17. okt. 1991.a. § 31).

Talude väljaandmisel riigimetsamaal või sellega piirneval alal tuleks metsa efektiivsema majandamise eesmärgil lähtuda põhimõttest, et korraldatud metsamaa oleks võimalikult suures massiivis ühe omaniku valduses ja et piirid kulgeksid mööda looduslikke piire või metsasihte.

- Taluseadusega väljaantud maad - 17 talu kokku 299,9 ha (ENSV Taluseadus 06. dets. 1989.a.)

Vabariigi Valitsuse määrustes fikseeritud riigi omandusse jäävast varast annab ülevaate joonis 1 ja sellel esitatud tabel 1 („Andmik riigi omandusse jäävast varast ja riigi huvidest maade taotlemisel”) Need on riigi omandusse jäetud üksikobjektid (ehitised või rajatised), millistele kõikidele on vaja teenindusmaad.

1.2. TAOTLUSED

Vabariigi Valitsuse korralduse 23.01.1992.a. nr. 41-k alusel ministriumite ja ametkondade poolt riigimaa taotlused vt. joonis 1. Riigihuvidest on joonisele 1 kantud maa-alaliselt riigimetsamaa, talu seadusega välja antud maad, riigimaaks taotletavad looduskaitsemaad (Türisalu ja Vääna Botaaniline Kaitseala), puhkeotstarbeline maa (Vääna-Jõesuu rand), Justiitsministeeriumi taotlustest Parandusliku Töö Koolonia nr. 1, Kaitseministeeriumi taotlustest „Merekindlus” (1939.a. piirides) ning Kultuuri- ja Haridusministeeriumi taotlustest Eksperimentaibioloogia Instituudi maad, ülejäänud (enamus üksikud hooned ja rajatised) aga leppemärgiga.

2. MUNITSIPAALMAAD

(vastavalt „Maareformiseaduse” § 28 17. oktoobrist 1991.a. ja Riigi Maa-ameti käskkirjale nr. 42 16. septembrist 1993.a.).

Harku Vallavalitsuse ja Volikogu taotlused maa ja ehitiste ning rajatiste munitsipaalomandusse võtmiseks on antud tabelis 2 joonisel 1 (M 1:20 000) ja kantud leppemärgiga ka samale joonisele. Täiendavalt võiks kaaluda Harku paekarjääri munitsipaalomandusse võtmist pärast karjääri ammendamist puhkekompleksi väljaehitamiseks.

KOKKUVÕTE. ETTEPANEKUD

Kuivõrd administratiivpiiride muutmine on vajalik paljudes Eesti osades, otsuse langetamine on aga keeruline ning kuulub Riigikogu kompetentsi, siis käesolevas töös on käsitletud valda olevates piirides.

Üldplaneeringus on esitatud piirangud maakasutusele, s.o. erinevat liiki kaitsevööndid koos seletusega. Joonisele 2 „Piirangud ja ettepanekud” on kantud kaitsevööndid alates 100m. Üldplaneeringu maareformiga seotud osas (joonis 1 „Maakasutajad ja -taotlejad” on antud riigi- ja munitsipaalmaade vajadused ning valla arenguks vajalikud maareservid. Tihehoonestusega asulatele on koostatud tsoneerimiskeemid M 1:10 000. Koostatud üldplaneering on:

- abiks vallale maareformi käigus maade tagastamisel;
- aluseks valla üldplaneeringu järgmiste etappide koostamisel;
- aluseks valla üksikute osade detailplaneeringute tegemisel.

Asulate tsoneerimiskeemid:

- määravad maade funktsiooni;
- näitavad piirangud maade kasutamiseks;
- annavad soovitusi ehitusmaadeks;
- on aluseks detailplaneeringutele.

LAHENDAMIST VAJAVAD PROBLEEMID JA ETTEPANEKUD

1. Haldusreformi käigus nõuavad ülevaatamist valla piirid.

- kaaluda valla lõunaosa (Kumna, Kütke ja Tutermaa külad) liitmist osaliselt Keila vallaga ja osaliselt Keila linnaga.
- kaaluda Saue valla Vatsla, Hüüru, Püha ja Kiia külade tervikliku või osalist liitmist Harku vallaga.
- Türisalu küla on esmaseks teeninduskeskuseks Keila-Joa alevik (Keila vald) - peaksid kuuluma ühte valda, vajalik elanike küsitlus.

2. Elanike parema rakendatuse eesmärgil aidata kaasa keskkonda mittesaastavate väikeettevõtete rajamisele (eriti valla lääne- ja loodeosas).

3. Suurimaks valla ja Tallinna vaheliseks probleemiks on kitsaks jääv Tabasallu viiv tee

4. Puhke- ja turismimajanduse arendamise võtmeküsimuseks on Muraste-Suurupi piirkonda esmase teeninduskompleksi väljaehitamine.

KASUTATUD MATERJALID

SEADUSED, MÄÄRUSED, JUHENDID

1. Asjaõigusseadus 9. juuni 1993.a. (RT 1993, 39, 590)
2. Eesti Maanteeameti käskkiri nr. 35, 07.06.1993.a. lisa 1.
„Eesti riigimaanteede loetelu”
3. EV Valitsuse määrus 15. dets. 1994.a. nr. 462 „Loodusobjekti kaitse alla võtmise kava ning II kategooria kaitsealuste taime-, seene-, ja loomaliikide ning kivististe nimekirja kinnitamine”
4. Jäätmeseadus 14. mai 1992 (RT 1992, 21, 296)
5. Kaitstavate loodusobjektide seadus 1. juuni 1994 (RT I 1994, 46, 773)
6. Keskkonnaministeeriumi määrus 20. okt. 1993.a. m. 29 „Kaitse all olevate looduskaitsealad ja - üksikobjektid”
7. Keskkonnaministeeriumi määrus 30.03.1995.a. nr. 18 „III kategooria kaitsealuste taime-, seene- ja loomaliikide ning kivististe nimekirjade kinnitamine” (RTL 1995, 36, 995)
8. Keskkonnaministeeriumi määrus 28. veebr. 1995.a. nr. 10 „Avalikult kasutatavate vooluveekogude nimekirja kinnitamine”
9. Keskkonnaministeeriumi määrus 23.11.1994.a. nr. 53 „Avalikult kasutatavate järvede (siseveekogude) nimekirja kinnitamine” (RTL 1995,9)
10. Maakatastriseadus 12. okt. 1994.a. (RT I 1994, 74, 1324)
11. Maakorraldusseadus 25. jaan. 1995.a. (RT I 1995, 14, 169)
12. Maaparandusseadus 20. aprill 1994 (RT I 1994, 34, 534)
13. Maapõueseadus 9.11.1994 (RT I 1994, 86/87, 1488)
14. Maareformiseadus 17. okt. 1991.a. (RT 1991, 34, 426)
15. Metsaseadus 20. okt. 1993.a. (RT I 1993, 69, 990)
16. Muinsuskaitseadus 9. märts 1994.a. (RT I 1994, 24, 391)
17. Omandireformi aluste seadus 13. juuni 1991.a. (RT I 1991, 21, 257)
18. Planeerimis- ja ehitusseadus 14. juuni 1995 (RT I 1995, 59, 1006)
19. Ranna ja kalda kaitse seadus 22. veebr. 1995.a. (RT I 1995, 31, 382)

20. Raudteeseadus 14. dets. 1994.a. (RT I 1995, 5, 41)
21. Riigimaanteede kasutamise ja kaitse eeskirjad
Kinnitatud Teede- ja Sideministeeriumi määrusega 16. sept. 1994 nr. 54
22. Säästva arengu seadus 22 veebr. 1995 (RT I 1995, 31, 384)
23. ENSV Taluseadus 06. dets. 1989.a.
24. Valitsuse määrus nr. 323 20. okt. 1993.a. „Maamaksust vabastamise kohta”
25. Valitsuse määrus 25. okt. 1993.a. nr. 328 (RT I 1993, 70, 999) „Riigi omandusse jääva vara nimekirja kohta” ja seda täiendavad määrused 24. okt. 1994 nr. 385 (RT I 1994, 72, 1270), 10. märts 1995 nr. 108 (RT I 1995, 33, 439) ja 11. aprill 1995 nr. 176 (RT I 1995, 42, 627)
26. Veeseadus 11. mai 1994.a. (RT I 1994, 40, 655)
27. Üleriigilise tähtsusega maardlate nimekirja kinnitamine 26. jaan. 1995 (RT I 1995, 29, 156)
28. ENSV MN määrus 11.04.1984 nr. 197 üle 1000 V pingega elektrivõrkude kaitse eeskirjad
29. Avalikult kasutatavad järved (RTL 1995, 9)
30. Avalikult kasutatavad vooluveekogud (RTL 1995, 33)

PROJEKTID, STATISTILISED VÄLJAANDED

31. Eesti haldusjaotus.
Harjumaa. 1995
32. Eesti Maakatastri Aastaraamat (Käsikirjaline materjal)
EV Riiklik Maa-amet, RE Eesti Maauringud
33. Eesti Metsakorraldus.
Harju Maakond. Metsakorralduskeskus, 1994
34. Eesti puhkepiirkondade generaalplaan.
EMP 1990, töö nr. 8901105
35. Eesti Vabariigi külanõukogude ja maa-asulate rahvastik 1970.a., 1979.a. ja 1989.a.
rahvaloenduse andmetel.
EV Statistikaamet. Tln 1990.
36. Eesti valdade rahvastik 01.01.1994 ja 01.01.1995
Riigi Statistikaamet. Tln 1994 ja 1995

37. ENSV jõgede nimestik. Tln 1979
38. ENSV järvede nimestik. Tln 1964
39. Geoloogilise andmestiku ümberhinnang kaasaja tootmise vajadustest ja maaomandist lähtudes (valdade näidiskaardid)
Eesti Geoloogiakeskus, Rakendusgeoloogia osakond. Koostamisel, valmib 1995.a.
40. Geoloogilised uurimistööd Harju rajooni Harku kruusamaardlas. Aruanne.
RPI „EPP” töö nr. 125 - R, Tln 1981
41. Geoloogilised uurimistööd Harju rajooni Rannamõisa kruusahoidlas.
RPI „EPP” töö nr. 125 - R, Tln 1981
42. Harju rajooni liiva- ja kruusliiva maardlate ülevaate kaart.
RPI „Eesti Põllumajandusprojekt” töö nr. 663 K
43. Harju rajooni loodusressursid ja maavarade ning turba tootmise perspektiivse arengu territoriaalne skeem ajavahemikus kuni 2010.a.-ni.
Tallinna Geoloogia Töökond, TK „Eesti Geoloogia”
44. Harju rajoonis
ENSV TA Kodu-uurimise komisjon
Eesti Geograafia Selts. Tln 1974
45. Harju rajooni Ranna sovhoosi AGROSKEEM
RPI „EPP”, 1986
46. Harjumaa Vääna turbatootmiskeskus
Eesti Geoloogiakeskuse Rakendusgeoloogia osak.
Turbauuringu sektor. Keila 1993
47. Harju rajooni turbamaardlate osingulis-uuringuliste tööde aruanne 1979-1981.a.
ENSV Geoloogia Valitsus Keila Geoloogiaekspeditsioon.
Turba töökond. Keila 1981
48. Harku lubjakivikarjääri jääkvaru arvestus taotletava mäeeralduse (54,2 ha) piirides.
Harku karjääri AS. Tln 1994
49. Harku tööstusrajooni II järk
RPI „Eesti Tööstusprojekt” töö nr. 6060, 1981
50. Harku valla 1932-1939.a. talupiiride skemaatilised kaardid
51. Muinsuskaitseameti kinnismälestiste register
52. Prügi mahapanekukohtade keskkonnakaitseline seisund ja nende mõju põhjavetele
(aruanne)

- Tervishoiuministeeriumi Profülaktilise Meditsiini TUJ Keskkonnahügieeni TU
Väikeettevõtte „Salutaris”, Tln 1991
53. Riigi metsamaade riigi omandusse jätmise vormistamine.
RE „Eesti Maauuringud”, 1992, 1993
54. Saue-Laagri generaalplaan.
CHBC Ltd. Võllamäe BC, 1994
55. Saue valla üldplaneering.
p/ü „Alis” 1993
56. Tallinna lähitagamaa arenguskeem I etapp
RE „Eesti Maauuringud” 1994, töö nr. 30-94P
57. Tallinna tagamaa looduskaitse skeem
Töö nr. 3001103, EMP 1984
58. Tallinna tagamaa (Harju, Rapla, Paide) rajooniplaneerimise projekt
EMP 1987
59. Tallinna üldplaneeringu ettevalmistamist puudutavate küsimuste läbitöötamine.
Vahearuanne.
Eesti Tulevikuuuringute Instituut Tln, veebr. 1995

Harku alevik

60. Harku Molekulaarbioloogia Laboratooriumi laiendus
EMP 1990

Harkujärve küla

61. Harkujärve küla generaalplaan
EMP 1989, 1990
62. Harkujärve küla hobitalude grupi plan. projekt,
„EMPKO” 1991
63. Harkujärve küla ühepereelamute grupi gen. plaan,
„EMPKO” 1990

Muraste küla

64. Muraste küla planeerimise ja hoonestamise projekt,
EMP 1981
65. Muraste Lastekodu ind. el. kvartali I eh. jrk. hoonestusprojekt, 1990 ja hoonestuse
korrektuurprojekt, 1991
Harju Maakonna Arhit. Ameti Proj. Büroo

Suurupi küla

66. a/s Kadala ühepereelamute kv. planeerimisprojekt Suurupis, 1991

Ilmandu ja Rannamõisa küla, Tabasalu alevik

67. Balti tehnoloogia ja Äri Arenduskeskuse asukoha planeering Tabasalus,
Eesti Maauringud, 1994
68. Ilmandu küla ind. elamute planeerimisprojekti korrektuur
Harju Arhit. Ameti Projektbüroo 1991
69. Pikaliiva elurajooni arengukava ja I eh. jrk. detailplaneering,
p/ü „Alis” 1995
70. Ranna sovhoosi Mere tee el. kvartali detailplan. projekt
EPP 1989
71. Rannamõisa elamukvartali detailplaneerimine
EPP 1988
72. Tabasalu aleviku generaalplaani korrektuur
EMP 1991
73. Tabasalu aleviku tootmistsooni planeerimisprojekt
EMP 1991

Tutermaa küla

74. Tallinna EPT Tutermaa tootmisbaasi generaalplaan,
EMP 1987

Vääna küla

75. Ranna sovhoosi Vääna osak ind. el. kvartali hoonestusprojekt
Harjumaa Arhit. Ameti Proj. Büroo 1990
76. Vääna küla elamukvartali plan. ja hoon. eskiisprojekt (10 pereelamut)
Tallinna Linnaval. Arh. Büroo 1993
77. Vääna indiv. el. kvartali hoonestamise projekt,
Harjumaa Arhit. Ameti Proj. Büroo 1993
78. Vääna küla planeerimise ja hoonestamise projekt,
EMP 1979